चन्द्रशेखर पु० चन्द्रः चन्द्रकला शेखरेऽस्य। १महादेवे इन्दुभृच्छब्दे ९३५ पृ० दृश्यम्। "रहस्युपालभ्यत चन्द्रशेखरः" कुमा०। चन्द्रयुक्तः शेखरोऽस्य। २पर्व्वतभेदे। ३पौष्यनृपपुत्रे करवीरपुराधीशे नृपभेदे कालिका पु० ४६ अ० तत्कथा यथा

"ततः पुत्रार्थिनं भूपं प्रसन्नो वृषभध्वजः। ब्रह्मदत्तफलं हस्ते कृत्वेदं तमुवाच ह। ईश्वर उवाच। इदं फलं ब्रह्मदत्तं विभज्य नृपते! त्रिधा। भोजयैताः स्वजायास्त्वं प्रहृष्टः सुस्थमानसः। ततः प्रवृत्ते भवत एतासु ऋतुसङ्गमे॥ आधास्यन्ति च गर्भांस्तु भार्य्यास्ते युगपन्नृप!। काले प्राप्ते च युगपत् प्रसवो योषितां तव। भविष्यति नृपश्रेष्ठ! तदेवं त्वं करिष्यसि। एकस्या जठरे शीर्षं भार्य्यायास्ते भविष्यति। अपरस्यास्तथा कुक्षौ मध्यभागो भविष्यति। अधोनाभ्यास्तु यो भागः सोऽपरस्यां भविष्यति। ततः खण्डत्रयं भूप! यथास्थानं पृथक् पृथक्। योजयिष्यसि पश्चात्ते पुत्र एको भविष्यति। तस्य शीर्षे चन्द्ररेखा सहजा संभविष्यति। तेनैव नाम्ना सा ख्यातिं गमिष्यति च भूपते!।" इत्युपक्रमे "इत्युक्त्वा स महादेवस्तासां गर्भान् स्वयं तदा। संस्कर्त्तुं जाह्नवीतोयमात्मनः शिरसो न्यधात्। ततःफले स्वयं देवः प्रविवेश वृषध्वजः। तत्क्षणात् तत्फलं भूतं त्रिभाग स्वयमेव ह। पौष्यस्तत्फलमादाय मुदितः सह भार्य्यया। प्रययौ मन्दिरं हृष्टोह्यनुज्ञाप्य वृषध्वजम्। ततः समुचिते काले प्राप्ते ताभिस्तु भक्षितम्। तत् फलं नृपशार्दूलात् गर्भाश्चाप्याहिताःशुभाः। सम्पूर्णे गर्भकाले तु गर्भेभ्यः समजायत। खण्डत्रयं पृथक् राजा यथा भर्गेण भाषितम्। तच्च खण्डत्रयं पौष्यो यथास्थानं नियोज्य च। एकं पिण्डं चकाराशु तत्र पुत्रो व्यजायत। तस्य शीर्षे तदा राजन् सहजेन्दुकला शुभा। विरराज यथा स्वच्छा शरत्काले कला विधोः। तं सर्वलक्षणोपेतं पीनोरस्कं सुनासिकम्। सिंहग्रीवं विशालाक्षं दीर्घायतभुजं तदा। दृष्ट्वा पौष्योऽथ भार्य्याभिस्तिसृभिः सह संमुदम्। लेभे दरिद्रः सत्कोषं प्राप्येव विपुलं ततः। तस्य नामाकरोद्राजा ब्राह्मणैः स्वैः पुरोहितैः। चन्द्रशेखर इत्येवं कान्त्या चन्द्रमसा समः। ववृधे स महाभागः प्रत्यहं चात्यरोच। कलाभिरिव तेजस्वी शरदीव निशाकरः। एवं तिसृणामम्बानां गर्भे जातो यतोहरः। अतस्त्र्यम्बकनामाऽभूत् प्रथितो लोकदेवयोः" इत्युपक्रमे "सर्व्वां क्षितिं वशे चक्रेऽमात्यैः स चन्द्रशेखरः। सार्वभौमो नृपोभूत्वा राजभिः परिषेवितः। अमरैरिव देवेन्द्रो विजहार श्रिया युतः। एवं पौष्यसुतो भूत्वा त्र्यम्बकः प्राप्य निर्वृतिम्। ब्रह्मावर्त्ताह्वये रम्ये करवीराह्वये पुरे। दृषद्वतीनदीतीरे राजा भूत्वा मुमोद ह"। "ऊनविंशतिवर्णाङ्घ्रिः सिद्धिदश्चन्द्रशेखरः। कथितः केन्दुके ताले भवेत् शृङ्गारवीरयोः" संगी० दा० उक्ते ४ध्रुवकभेदे। ५चट्टलदेशस्थमहापीठे ६तत्रस्थे भैरवभेदे "चट्टले दक्षबाहुर्मे भैरवश्चन्द्रशेखरः। व्यक्तरूपा भगवती भवानी तत्र देवता"। "विशेषतः कलियुगे वसामि चन्द्रशेखरे" तन्त्रचूडामणिः। [स्त्री शब्दच०।

चन्द्रसम्भव पु० चन्द्रः सम्भवोऽस्य। १बुधे। २क्षुद्रैलायाम्

चन्द्रसेन पु० चन्द्रा आह्लादिका सेनाऽस्य। भारतप्रसिद्धे समुद्रसेनपुत्रे राजभेदे "समुद्रसेनपुत्रश्च चन्द्रसेनः प्रतापवान्" भा० आ० १८६अ०। "जघान स (द्रोणिः) पृषद्रुञ्च चन्द्रसेनञ्च मानिनम्" भा० द्रो० १५६अ०। "समुद्रसेनं निर्ज्जित्य चन्द्रसेनञ्च पार्थिवम्" भा० स० २९अ०। भीमप्राचीविजये।

चन्द्रहन् पु० चन्द्रं हतवान् हन–क्विप्। १दानवभेदे राहौ "एकाक्षश्चन्द्रहा राहुः संहारो मृदुलस्वनः" हरिवं० ४२अ०। श्वेतशीर्षश्चन्द्रहनुश्चन्द्रहा चन्द्रतापनः २४०अ०।

चन्द्रहनु पु० चन्द्र इव हनुरस्य। दानवभेदे चन्द्रहन् शब्दे उदा०।

चन्द्रहन्तृ पु० चन्द्रं हन्ति हन–तृच् ६त०। असुरभेदे भारतयुद्धकाले सएव शुनकनृपरूपेण प्रादुर्भूतः। यथाह भा० आ० सम्भ० ६७अ०। "चन्द्रहन्तेति यस्तेषां कीर्त्तितः प्रवरोऽसुरः। शुनकोनाम राजर्षिः स बभूव नराधिपः" "चन्द्रहन्ता क्रोधहन्ता क्रोधवर्द्धन एव च" हरिवं० ४२अ०। दानवकथने

चन्द्रहास पु० चन्द्रस्येव हासः प्रभाऽस्य, चन्द्रं हसति सितत्वात् हस–अण् वा। १खड्ग २रावणखड्गे च मेदि०। ३रौप्ये न०राजनि०। ४गुडूच्यां स्त्री राजनि०।

चन्द्रा स्त्री चदि–आह्लादे रक्। १एलायां २विताने चन्द्रातपे च शब्दरत्ना० ३गुडूच्यां शब्दार्थचि०

चन्द्रांशु पु० चन्द्रस्यांशुरिवाह्लादकोऽंशुरस्य। १विष्णौ परमेश्वरे "ऋद्धः स्पष्टाक्षरोमन्त्रश्चन्द्रांशुर्भास्करद्युतिः" विष्णुस०। "संसारतापतिग्मांशुतापतापितचेतसां च